זרקור הסברה

התקפנות האיראנית בהורמוז ובאזור אל-מנדב

רקע

המערכה האזורית שהתפתחה במלחמת "התקומה" מחייבת את מדינת ישראל ואת צה"ל להתמודד עם איומים בזירות קרובות ורחוקות. **גם אירועים המתרחשים במרחבים המרוחקים מגבולות המדינה משפיעים על ביטחון אזרחי ישראל, על הכלכלה ועל משימות צה"ל.** בין המרחבים האלה נמצאים **מצרי הורמוז ומצרי באב אל־מנדב — שני מעברים ימיים בעלי חשיבות עולמית,** שהפכו למוקדי עימות במערכה מול איראן ושלוחיה. הפגיעה בחופש השיט במצרים אלו מהווה סוגיה מרכזית במערכה הרחבה המתנהלת בימים אלו ברחבי המזרח התיכון.

מצר הוא מעבר ימי צר המחבר בין שני מרחבי ים. במצרים אלה עוברות אוניות המובילות נפט, גז, חומרי גלם ומוצרי צריכה למדינות רבות, כחלק מהסחר הימי הבינלאומי. במסגרת המלחמה החלה פגיעה מכוונת בכלי שיט ובחופש התנועה במצרים אלו, הן מצד איראן הן מצד החות'ים בתימן, והיא משבשת את האספקה ומייקרת את ההובלה – כך, **נתיבי השיט הופכים לאמצעי לחץ צבאי, מדיני וכלכלי.**

מצר הורמוז

מצר הורמוז נמצא בין איראן מצפון לעומאן מדרום. הוא מחבר את המפרץ הפרסי העשיר בשדות נפט וגז למפרץ עומאן ומשם לאוקיינוס ההודי, ומשמש שער יציאה מרכזי ליצוא הנפט והגז ממדינות המפרץ. **רוחבו המצומצם וריכוז תנועת האוניות בו מאפשרים למי ששולט באזור קטן יחסית להשפיע על אספקת האנרגיה בעולם כולו.**

עם פתיחת מבצע "שאגת הארי" והמערכה המשותפת של ישראל וארה"ב נגד איראן בפברואר 2026, פעלה איראן להגבלת השיט במצר באמצעות איומים ותקיפות נגד כלי שיט, תוך פגיעה בזכות המעבר החופשי המעוגנת בדין הבינלאומי. **האיומים והתקיפות של איראן הביאו חברות ספנות להימנע מהמעבר, והתנועה במצר הצטמצמה מאוד.** באפריל, הטילה ארה"ב מצור ימי על נמלי איראן. ביוני הושג הסדר זמני שאִפשר את הסרת המצור וחידוש המעבר, אך בעקבות התחדשות העימות והתקיפות על השיט חידשה ארה"ב את המצור ביולי.

כיום, מתקיים במצר הורמוז **מצור ימי כפול** – מחד, איראן מאיימת על המעבר במצר ופוגעת בכלי שיט העוברים בו, במטרה לשבש את אספקת האנרגיה העולמית ולפגוע כלכלית במדינות התלויות במעבר זה; מאידך, ארה"ב הטילה מצור על נמלי איראן, והיא מונעת תנועת אוניות אליהם ומהם, במטרה לפגוע בהכנסותיה ובאספקתה של איראן ולהפעיל עליה לחץ כלכלי.

מעודכן לנובמבר 2026

זרקור הסברה

התקפנות האיראנית בהורמוז ובאב אל-מנדב

סוגיית חופש השיט במצר הורמוז היא אחת מסוגיות המפתח במו"מ המתנהל בין ארה"ב ואיראן מאז שהחלה הפסקת האש. יש חשיבות רבה לאירועים המתרחשים במצר גם בכל הקשור לאפשרות להסלמה צבאית באזור – הסלמה שתשפיע באופן ישיר גם על ישראל. **חשיבותו של מצר הורמוז בעת הזו ממשיך לחייב את צה"ל לשמור על דריכות גבוהה לכל התפתחות בגזרה.**

מצר באב אל-מנדב

מצר באב אל־מנדב נמצא בקצה הדרומי של ים סוף, בין תימן לחופי ג׳יבוטי ואריתריאה. הוא מחבר את ים סוף למפרץ עדן ומשם לאוקיינוס ההודי. אוניות המפליגות בין אסיה לאירופה דרך תעלת סואץ עוברות בו, והוא גם שער הגישה מדרום לנמל אילת. לכן, **איום על המצר משפיע הן על הסחר העולמי והן על הקשר הימי של ישראל עם מדינות המזרח הרחוק.**

מאז 2023 החות׳ים, ארגון טרור הנתמך בידי איראן ופועל מתימן, תוקפים אוניות בים האדום ובסביבת המצר. התקיפות, לצד שיגורי טילים וכטב"מים לעבר ישראל, נועדו להפעיל לחץ צבאי וכלכלי על ישראל ועל מדינות נוספות. חברות ספנות רבות הסיטו את אוניותיהן למסלול סביב אפריקה, המאריך את ההפלגה ומייקר אותה. ביולי 2026, הכריזו החות׳ים גם על מצור נגד כלי שיט סעודים, כחלק ממערכה רחבה יותר בין משטר הטרור החות׳י ובין סעודיה.

בניגוד למצר הורמוז, במצרי באב אל-מנדב לא מוטל מצור מלא, אול **האיום על השיט קיים גם כיום.** האיום מרתיע חברות ספנות מלשוט דרך המצר ופוגע בחופש השיט וסחר הימי הבינלאומי. **הוא מצמצם מאד את המעבר של כלי שיט בתעלת סואץ (ובכך פוגע במקור הכנסה מרכזי של מצרים), וכן פוגע בגישה לנמל אילת בישראל.**

לאורך מלחמת צה"ל פעל נגד החות׳ים בתקיפות על נמלים, תשתיות ששימשו לפעילות צבאית, מערכי שיגור ובכירי הנהגה, ובמקביל יירט טילים וכטב"מים ששוגרו לעבר ישראל. **פעילות צה"ל הצטרפה לפעולות של מדינות נוספות,** בהן ארה"ב ובריטניה, שתקפו גם הן תשתיות של החות׳ים, לצד פעילות של האיחוד האירופי בליווי ספינות ובהגנתן מפני תקיפה.

המשמעות לישראל ולצה"ל

הפעילות במצר הורמוז ומצר באב אל־מנדב מדגישה כי **ההגנה על ישראל אינה מתוחמת לפעילות בגבולות המדינה ובזירות הקרובות אליה.** הפגיעה בנתיבי השיט משפיעה על הכלכלה, מחייבת שיתוף פעולה בינלאומי ויכולה להשפיע גם על הרחבת הלחימה בגזרות השונות. **כוחות צה"ל ממשיכים לפעול באופן גלוי וסמוי בכלל הגזרות, דרוכים לכל התפתחות בכל גזרה, ונכונים לפעול ככל שיידרש במטרה לממש את ייעודו של צה"ל בהגנה על מדינת ישראל ואזרחיה.**